

**Europski
odbor regija**

Bruxelles, 10. ožujka 2021.

202. SASTANAK PREDSEDNIŠTVA EUROPSKOG ODBORA REGIJA

– 16. OŽUJKA 2021. –

TOČKA 10.C

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O SUPSIDIJARNOSTI ZA 2020.

Podnosi glavni tajnik

ZA INFORMACIJU

SAŽETAK

Sastanak 202
Predsjedništva br.:

Datum: 16/03/2021

Točka 10.c

Godišnje izvješće o supsidijarnosti za 2020.

Vrsta:

- Dokument za informaciju/raspravu**
- Dokument na odluku**
- Preporuka Skupštini**

Kratak opis:

U ovom jedanaestom godišnjem izvješću o supsidijarnosti opisuju se aktivnosti koje je Europski odbor regija (OR) proveo tijekom 2020. u vezi sa supsidijarnošću i proporcionalnošću. U izvješću su predstavljene glavne značajke Programa rada u području supsidijarnosti za 2020. i sažeto su opisane aktivnosti provedene u cilju njegove provedbe tijekom 2020., kao i pojedinosti o upravljačkoj strukturi i alatima za praćenje primjene načela supsidijarnosti. Također se opisuje učinak tog praćenja ispitivanjem relevantnih mišljenja OR-a u pogledu supsidijarnosti.

Poziva se Predsjedništvo da primi na znanje:

- Godišnje izvješće o supsidijarnosti za 2020.

Napomene:

–

1. Uvod

U ovom jedanaestom godišnjem izvješću o supsidijarnosti opisuju se aktivnosti koje je Europski odbor regija (OR) proveo tijekom 2020. u vezi sa supsidijarnošću i proporcionalnošću. OR je tijekom te godine pratio primjenu načela supsidijarnosti s pomoću svojih raznih instrumenata, u skladu s **člankom 5. stavkom 3. Ugovora o Europskoj uniji** u kojem se jasno upućuje na lokalnu i regionalnu dimenziju, čime se naglašava da je potrebno poštovati nadležnosti lokalnih i regionalnih vlasti unutar EU-a. Iako je 2020. bila obilježena dosad neviđenim izazovom u pogledu pandemije bolesti COVID-19, OR je nastavio svoj rad kao čuvar interesa lokalnih i regionalnih vlasti u EU-u, pazeći da se njihove nadležnosti poštuju u skladu s načelom supsidijarnosti.

Odgovarajući na okolnosti pandemije bolesti COVID-19, OR je objavio deklaraciju¹ u kojoj poziva na veću potporu milijunu lokalnih i regionalnih izabраниh političara u Europi i na zajednički pregled zdravstvenih kompetencija u skladu s načelom supsidijarnosti. U njoj se ističe da čak i u vrijeme pandemije koronavirusa mjere koje se odnose na izvanredno stanje moraju biti proporcionalne, vremenski ograničene, podložne demokratskoj kontroli te u skladu s načelima supsidijarnosti i višerazinskog upravljanja.

Unatoč operativnim izazovima povezanim s pandemijom, OR je nepokolebljivo nastavio s radom i odredio svoje **prioritete za razdoblje 2020.–2025.** u Rezoluciji naslovljenoj „**Europa se približava građanima zahvaljujući svojim selima, gradovima i regijama**”², u kojoj izražava svoju odlučnost da „će nastaviti raditi na poboljšanju kvalitete zakonodavstva EU-a i na boljem predviđanju njegovog teritorijalnog učinka te na promicanju načela **aktivne supsidijarnosti**”. Naglašava i da: „pandemija pokazuje važnost pravilne primjene načela aktivne supsidijarnosti te ističe – s jedne strane – ključnu ulogu lokalnih i regionalnih vlasti, a s druge, potrebu za koordinacijom i potporom na europskoj razini”.

OR je 12. listopada 2020. objavio prvo izdanje svog **Godišnjeg regionalnog i lokalnog barometra EU-a**³, u kojem je naglasak stavljen na posljedice pandemije bolesti COVID-19. Izvješće pokazuje da su se regionalne i lokalne vlasti EU-a našle na prvoj liniji u rješavanju zdravstvene krize te da su one ključne za uspješan gospodarski oporavak. U svojim ključnim nalazima poziva na veću uključenost lokalnih i regionalnih vlasti u pogledu upravljanja europskim planom oporavka te nacionalnim planovima oporavka. Na primjer, u izvješću se preporučuje da **europski semestar**, kao sustav za upravljanje Mehanizmom za oporavak i otpornost, sadržava kodeks postupanja za uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti, u skladu s načelom **aktivne supsidijarnosti**. Osim toga, u izvješću se gradovi i regije pozivaju da se intenzivno uključe u pripremu nacionalnih planova kako bi se osigurala njihova komplementarnost s potrebnim regionalnim i lokalnim strategijama oporavka. Naposljetku, kao praktična primjena načela aktivne supsidijarnosti, u njemu se predlaže da OR i Europska komisija

¹ [Deklaracija Europskog odbora regija „Lokalne i regionalne vlasti kao akteri europskog odgovora na krizu uzrokovanu COVID-om 19”.](#)

² [Rezolucija Europskog odbora regija – Prioriteti Europskog odbora regija za razdoblje 2020.–2025. – Europa se približava građanima zahvaljujući svojim selima, gradovima i regijama.](#)

³ [Godišnji regionalni i lokalni barometar EU-a \(europa.eu\).](#)

trebaju održavati godišnji Forum za oporavak i otpornost kako bi osigurali da plan oporavka radi u korist gradova i regija.

U svojoj **Rezoluciji** donesenoj u pogledu **Programa rada Europske komisije⁴ za 2021.** OR potiče Europsku komisiju da nastavi uspješnu suradnju s OR-om u promicanju koncepta „aktivne supsidijarnosti”, među ostalim putem inicijative OR-a **Mreža regionalnih središta za ocjenjivanje provedbe politika EU-a (RegHub)⁵** te podupiranjem OR-a u razvoju mreže RegHub 2.0 radi pružanja povratnih informacija utemeljenih na praktičnom iskustvu u provedbi politika EU-a na lokalnoj i regionalnoj razini. U listopadu 2020. OR je odobrio nastavak tog projekta u okviru mreže RegHub 2.0 i primio nove članove, čime se mreža povećala na 46 članova⁶. RegHub je kao mreža stručnjaka izravno ugrađen u strukturu **platforme Fit for Future** (stručna skupina na visokoj razini koja Komisiji pomaže u naporima da pojednostavi zakone EU-a i smanji nepotrebne troškove) zajedno s drugim skupinama, kao što je skupina predstavnika vlada, u kojoj je zastupljen i OR sa tri svoja člana. To podrazumijeva značajno širenje uloge OR-a izvan zakonskih ex-post odredbi Ugovora i pridonosi primjeni načela aktivne supsidijarnosti tijekom cijelog zakonodavnog ciklusa⁷.

Kako bi postigao najbolje moguće **zakonodavstvo**, OR nastoji konstruktivno pridonijeti europskom postupku donošenja odluka u ranoj fazi. Svrha njegovih aktivnosti praćenja primjene načela supsidijarnosti u 2020. godini bila je što prije otkriti sve probleme u vezi sa supsidijarnošću i proporcionalnošću u zakonodavnim i nezakonodavnim postupcima. Smjernice o tome koji prijedlozi trebaju biti podvrgnuti pojačanom nadzoru u pogledu njihove usklađenosti s načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti navedene su u **Programu rada u području supsidijarnosti tijekom 2020.**, kao praktičnom instrumentu za praćenje primjene načela supsidijarnosti kojeg provodi OR. U tom kontekstu, OR je proveo **procjene usklađenosti s načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti** za zakonodavne prijedloge o kojima je izdao mišljenja⁸.

U ovom jedanaestom **godišnjem izvješću o supsidijarnosti** predstavljaju se glavne značajke Programa rada u području supsidijarnosti tijekom 2020. i pojedinosti o upravljačkoj strukturi i alatima za praćenje primjene načela supsidijarnosti. Također se opisuje učinak praćenja ispitivanjem relevantnih mišljenja OR-a u pogledu supsidijarnosti.

Posljednji odjeljci posvećeni su najvažnijim aktivnostima i događajima godine u području supsidijarnosti te zaključcima i izgledima za sljedeću godinu.

4 [Rezolucija Europskog odbora regija – Prijedlozi Europskog odbora regija za Program rada Europske komisije za 2021., COR 2020/02622.](#)

5 Mreža regionalnih središta za ocjenjivanje provedbe politika EU-a (RegHub) proizašla je iz završnog izvješća i preporuka Radne skupine za supsidijarnost, proporcionalnost i inicijativu „Činiti manje, ali učinkovitije”.

6 [new-reghub-2-0-members.pdf \(europa.eu\).](#)

7 Vidjeti [RegHub evaluation report.pdf \(europa.eu\).](#)

8 Pravilo 55. stavak 2. [Poslovnika OR-a, SL L 65, 5.3.2014., str. 41.](#)

2. Program rada u području supsidijarnosti tijekom 2020.

2.1 Usvajanje

U okviru strategije praćenja primjene načela supsidijarnosti⁹ Program rada u području supsidijarnosti tijekom 2020. izrađen je primjenom postupka koji se sastoji od nekoliko koraka. Prvi korak poduzeli su Stručna skupina za supsidijarnost¹⁰ i predsjednici povjerenstava OR-a, koji su u okviru početnog predodabira iz programa rada Europske komisije za 2020. izdvojili zakonodavne inicijative, i to na temelju sljedećih kriterija i informacija dostupnih u toj fazi:

- a) inicijative trebaju predstavljati jasan politički interes za lokalne i regionalne vlasti;
- b) inicijative trebaju biti povezane s ovlastima lokalnih i regionalnih vlasti;
- c) inicijative trebaju imati moguću supsidijarnu dimenziju;
- d) prednost treba dati zakonodavnim prijedlozima. Taj odabir u obzir uzima i prioritete i inicijative OR-a uključene u radne programe tematskih povjerenstava.

Drugi je korak bilo odobrenje Upravljačke skupine za supsidijarnost tijekom njezina 13. sastanka održanog 8. travnja 2020. te predstavljanje nacrtu programa rada u području supsidijarnosti na sastanku povjerenstva CIVEX održanom 25. lipnja 2020. Predsjedništvo OR-a usvojilo je program 11. rujna 2020.

Program rada u području supsidijarnosti temelji se na popisu prioriteta sastavljenom prema pred odabiru zakonodavnih (i ne zakonodavnih) inicijativa uključenih u Program rada Europske komisije za 2020. Za Program rada u području supsidijarnosti tijekom 2020. utvrđeno je sljedećih **pet prioriternih inicijativa, kao i tri dodatna relevantna dosjea.**

Prioritetne inicijative¹¹

- 1) digitalne usluge,
- 2) europski zeleni plan,
- 3) zaštita okoliša,
- 4) socijalna Europa,
- 5) novi pakt o migracijama i azilu.

dodatne relevantne inicijative¹²

- 1) doprinos Komisije konferenciji COP26 u Glasgowu – Plan za klimatske ciljeve do 2030.,
- 2) održiva proizvodnja i potrošnja – jačanje položaja potrošača za zelenu tranziciju,
- 3) europska strategija za podatke.

⁹ R/CdR 606/2012 točka 7.a, usvojeno 2. svibnja 2012.

¹⁰ Sastanak Stručne skupine za supsidijarnost održan je 8. travnja 2020.

¹¹ Opisi prioriternih inicijativa preuzeti su iz Programa rada Europske komisije za 2020.

¹² Opisi dodatnih relevantnih inicijativa preuzeti su iz Programa rada Europske komisije za 2020.

2.2 U fazi provedbe

Uprava OR-a u okviru Programa rada u području supsidijarnosti uspostavila je interni sustav ranog usmjeravanja kako bi se zajamčilo odgovarajuće praćenje odabranih inicijativa EU-a koje bi mogle izazvati zabrinutost s obzirom na načelo supsidijarnosti. Provedba Programa rada u području supsidijarnosti zahtijeva da se svi relevantni politički i administrativni dionici uključe u nju u što ranijoj fazi radi utvrđivanja i planiranja aktivnosti praćenja primjene načela supsidijarnosti. U nastavku su navedene prioritetne inicijative iz Programa rada u području supsidijarnosti tijekom 2020., koji je usvojilo Predsjedništvo OR-a.

Kad je riječ o prioritetnim inicijativama, iznesen je pregled stanja provedbe Programa rada u području supsidijarnosti tijekom 2020. Nadalje, provođenjem preliminarnih analiza mišljenja koja se podnose na plenarnim zasjedanjima OR-a, tajništvo CIVEX-a osigurava primjenu pravila 55. stavka 2. Poslovnika OR-a, prema kojem: „mišljenja Odbora o prijedlozima zakonodavnih akata na područjima koja ne spadaju u isključivu nadležnost Unije služe za izražavanje stavova o tome je li prijedlog usuglašen s načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti”.

2.2.1 Digitalne usluge

Ova inicijativa odnosi se na Akt o digitalnim uslugama (zakonodavna inicijativa, uklj. procjenu učinka, članak 114. UFEU-a, četvrto tromjesečje 2020.). Očekuje se da će se ovim zakonodavnim prijedlogom ažurirati regulatorni okvir EU-a za internetske usluge, što obuhvaća i platforme ekonomije suradnje. Te su se platforme (naročito u sektoru smještaja i prijevoz) proteklih godina brzo razvile i imaju velik učinak na lokalnoj i regionalnoj razini. Postoji pravna nesigurnost u vezi s njihovim aktivnostima i nekoliko je gradova pokrenulo sudske postupke ili je zatražilo regulatorne promjene.

U svojem najnovijem [mišljenju](#) o toj temi, usvojenom u prosincu 2019., OR je pozvao „na to da se u budućem europskom okviru prizna ta teritorijalna dimenzija i da se ojača sposobnost javnih tijela da poduzimaju mjere za reguliranje ekonomije suradnje u skladu sa svojim nacionalnim, regionalnim ili lokalnim okolnostima, uz potpuno poštovanje načela supsidijarnosti”.

Europska komisija predstavila je [Akt o digitalnim uslugama](#) (Prijedlog Uredbe o jedinstvenom tržištu za digitalne usluge) 15. prosinca 2020. Stoga je bilo prekasno za njegovo razmatranje u provedbi programa rada u području supsidijarnosti tijekom 2020., a njegova se procjena trebala prenijeti na 2021. U tom pogledu, povjerenstvo ECON imenovalo je Rodi Kratsu (EL/EPP), guvernerku Regije Jonsko otočje, izvjestiteljicom za mišljenje o Aktu o digitalnim uslugama¹³ i Aktu o digitalnim tržištima¹⁴. Rasprava o tom mišljenju i njegovo usvajanje održat će se 19. i 20. travnja 2021. (povjerenstvo ECON) te 30. lipnja i 1. srpnja 2021. (plenarno zasjedanje OR-a).

¹³ Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga (Akt o digitalnim uslugama) i izmjeni Direktive 2000/31/EZ COM(2020) 825 final.

¹⁴ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o spornim i pravednim tržištima u digitalnom sektoru (Akt o digitalnim tržištima) COM(2020) 842 final.

2.2.2 Europski zeleni plan

U okviru ovog prioriteta u Programa rada u području supsidijarnosti tijekom 2020. navedena su tri instrumenta opisana u nastavku. Potrebno je istaknuti da je zakonodavno mišljenje iz točke 2. u nastavku prošlo ubrzani postupak usvajanja, a do usvajanja Programa rada u području supsidijarnosti tijekom 2020. došlo je tek kasnije te godine.

2.2.2.1 [Komunikacija o europskom zelenom planu](#)

Uzimajući u obzir najavu novoizabrane predsjednice Europske komisije Ursule von der Leyen o europskom zelenom planu u dokumentu *Ambicioznija Unija – Moj plan za Europu*, OR je donio Rezoluciju naslovljenu [Zeleni plan u partnerstvu s lokalnim i regionalnim vlastima](#) (4.12.2019.), u kojoj poziva na „postizanje konkretnih rezultata na terenu primjenom višerazinskog upravljanja i **aktivne supsidijarnosti**”.

2.2.2.2 [Europski propis o klimi kojim se utvrđuje cilj klimatske neutralnosti za 2050.](#) (COM(2020) 80 final) OR je 2. srpnja 2020. usvojio [mišljenje](#) o tom zakonodavnom prijedlogu izvijestitelja Juana Manuela Morena Bonille (ES/EPP), u kojem se ističe „da se u okviru svih mjera EU-a poštuje načelo o ‚nenanošenju štete’ te da se u skladu s načelom aktivne supsidijarnosti u potpunosti poštuju sve razine vlasti kao partneri, a ne kao dionici, u postupku donošenja odluka na europskoj razini”. U mišljenju je utvrđen temelj za pristup OR-a zelenom planu i predstavljeno stajalište institucije o klimatskim ciljevima za 2030. i 2050. Mišljenje je također podijeljeno i raspravljeno s izvijestiteljicom EP-a Jytte Guteland, a točke iz mišljenja uključene su u izmijenjeni prijedlog EP-a o propisu o klimi, koji je donesen na plenarnom zasjedanju u rujnu 2020. Mišljenje je podijeljeno i s odborom REGI Europskog parlamenta, a potrebno je istaknuti da je odbor REGI sve više napominjao ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u svojim izmjenama.

Doprinosi partnera iz **Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti (SMN)** u pogledu aspekata supsidijarnosti i proporcionalnosti dokumenta COM(2020) 80 final poslali su [austrijsko Savezno vijeće \(Bundesrat\)](#) i [Vlada savezne zemlje Donje Austrije](#).

2.2.2.3 [Europski sporazum o klimi](#) – Mišljenje o perspektivama izvijestitelja Rafała Kazimierza Trzaskowskog (PL/EPP) usvojeno je 14. listopada 2020., a u njemu se naglašava da je klimatski pakt odlična prilika za provedbu načela supsidijarnosti s obzirom na to da se sami ciljevi pakta u velikoj mjeri podudaraju s glavnim ciljem aktivne supsidijarnosti, odnosno s razvojem uključivog i konstruktivnog načina rada kojim se u potpunosti iskorištava potencijal višeslojnog demokratskog i upravljačkog okvira Unije.

Iako nije uključeno u instrumente iz Programa rada u području supsidijarnosti tijekom 2020., u tom je pogledu potrebno uključiti mišljenje o [posljedicama klimatskih promjena na regije: ocjena europskog zelenog plana](#) izvijestitelja Andriesa Gryffroya (BE/EA), koje je sastavljeno na zahtjev njemačkog predsjedništva i doneseno 10. prosinca 2020. U tom mišljenju sadržana je sveobuhvatna ocjena zelenog plana iz regionalne/lokalne perspektive i naglašava se važnost primjene načela supsidijarnosti, proporcionalnosti i višerazinskog upravljanja za uspjeh zelenog plana u cjelini. Ističe se uloga lokalnih i regionalnih vlasti u ostvarenju zelenog plana, ali naglašava se da se to može postići samo osiguranjem otvorenih i konzultativnih procesa na svim razinama vlasti te omogućavanjem lokalnoj i regionalnoj razini da vode zeleni oporavak uz

pomoć odgovarajućih alata, kao što su višerazinske platforme i dijalozi koji omogućuju strukturirano sudjelovanje lokalnih i regionalnih vlasti u izradi i provedbi nacionalnih planova, uključujući planove oporavka i otpornosti.

Zaključak mišljenja je „da se radi uspješne provedbe zelenog plana djelovanje mora utvrditi u skladu s pristupom ‚odozdo prema gore‘ i pravedno raspodijeliti na svim područjima EU-a u skladu s načelom supsidijarnosti i proporcionalnosti, uz omogućavanje fleksibilnosti potrebne za osiguravanje troškovne učinkovitosti“. Nadalje, nakon dobre suradnje s izvjestiteljicom EP-a za odbor ENVI Susanom Solís u pogledu mišljenja o kohezijskoj politici i regionalnim strategijama za okoliš u borbi protiv klimatskih promjena, koje ulazi u prijedlog rezolucije odbora REGI (o kojem će se glasovati 17. prosinca), neki elementi tog mišljenja koji ističu važnost lokalnih i regionalnih vlasti uključeni su u ovaj prijedlog, među ostalim višerazinsko upravljanje i sustav praćenja.

2.3 Zaštita okoliša

Prijedlog odluke Europskog parlamenta i Vijeća o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2030. (COM/2020/652), [Osmi program djelovanja za okoliš](#), Europska komisija usvojila je 14. listopada 2020.

Povjerenstvo ENVE imenovalo je Dimitriosu Karnavosa (EL/EPP) izvjestiteljem. Izrada mišljenja temelji se na **savjetovanjima** sa Stručnom skupinom za supsidijarnost¹⁵. U procjeni supsidijarnosti i proporcionalnosti tog prijedloga zaključeno je da: „prijedlog odluke o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2030. ne može se ozbiljno ispitati u pogledu njegove usklađenosti s tri osnovna načela ograničene dodjele, supsidijarnosti i proporcionalnosti [...]. Predložena je rezolucija popis i sažetak političkih ideja, vizija i projekata za sva područja politike koja su na bilo koji način povezana s okolišem“. U procjeni se utvrdilo i da: „usklađenost s načelom supsidijarnosti [...] ne može biti ozbiljno ispitana zbog ‚neodređenosti‘ utvrđenih ‚prioritetnih ciljeva‘, koji su u nekim slučajevima značajno prošireni u smislu sadržaja u usporedbi s prethodnim programima za djelovanje EU-a u okviru okolišne i klimatske politike te unakrsnim upućivanjima na buduću pravnu stečevinu u području okoliša. Ako se sustav za izvješćivanje utemeljen na stotinama pokazatelja za procjenu stanja okoliša i klime provodi samo na postojećim pravnim aktima, barem se ne mogu očekivati nesrazmjerni troškovi. ‚Odluka‘ bi bila kompatibilna s načelom proporcionalnosti, barem u pogledu aspekta troška”¹⁶.

Usvajanje mišljenja predviđeno je na plenarnom zasjedanju OR-a 5. veljače 2021¹⁷.

¹⁵ Procjena Johannes Maiera, voditelja Odjela za unutarnje poslove EU-a, Ured kuruške regionalne vlade, Austrija.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ U trenutku sastavljanja ovog izvješća.

2.4 Socijalna Europa

U pogledu Prijedloga direktive Europskog parlamenta i Vijeća o [primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji](#) (COM(2020) 682 final), povjerenstvo SEDEC imenovalo je Petera Kaisera (AT/PES) izvjestiteljem zaduženim za nacrt mišljenja.

S obzirom na planirani vremenski okvir za usvajanje, tajništvo CIVEX-a **savjetovalo se sa Stručnom skupinom za supsidijarnost** u pogledu procjene supsidijarnosti i proporcionalnosti. U procjeni¹⁸ je utvrđeno da: „taj prijedlog nema pravnu osnovu u Ugovorima EU-a, što je vrlo rijedak slučaj. Čak i da ga ima, možda u čl. 153. st. 1. točki c. UFEU-a (socijalna sigurnost i socijalna zaštita radnika), postoje i znatni razlozi za zabrinutost u pogledu načela supsidijarnosti (s vrlo malo iznimaka, države članice imaju funkcionalne sustave kojima se jamči ‚zaštita minimalne plaće‘). Slično tome, koncept pravnog akta predložen u članku 5. i narednim člancima u velikoj bi mjeri kršio načelo proporcionalnosti. Pravna odredba EU-a o posebno navedenim kriterijima i izuzeće iznimaka ograničavaju svaku autonomiju u određivanju minimalnih plaća i nacionalnih zakonodavaca i socijalnih partnera”.

Doprinos partnera iz **Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti (SMN)** u pogledu aspekata supsidijarnosti i proporcionalnosti dokumenta COM(2020) 80 final poslao je [Parlament savezne zemlje Gornje Austrije](#).

Izvjestitelj je u postupku izrade mišljenja uzeo u obzir i procjenu stručnjaka i stajalište partnera iz Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti.

2.5 Novi pakt o migracijama i azilu

Europska komisija objavila je dugoočekivani **Novi pakt o migracijama i azilu** 23. rujna 2020. Prema [Komunikaciji](#) Komisije, novi pakt o migracijama i azilu sadrži sljedeće **nove zakonodavne dokumente**:

- [Uredba o upravljanju azilom i migracijama](#);
- [Uredba o provjerama](#);
- [Uredba o kriznim situacijama i situacijama više sile](#);
- Izmijenjeni prijedlog revizije [Uredbe o postupcima azila](#);
- Izmijenjeni prijedlog revizije [Uredbe o Eurodacu](#).

Pakt obuhvaća i sljedeće **nove nezakonodavne dokumente**:

- [Preporuka o Planu za pripravnost i upravljanje krizama u području migracija](#);
- [Preporuka o preseljenju i dodatnim putovima](#);
- [Preporuka o operacijama traganja i spašavanja koje provode privatna plovila](#);
- [Smjernice o Direktivi o posrednicima](#).

¹⁸ Procjena Johannes Maiera, voditelja Odjela za unutarnje poslove EU-a, Ured koruške regionalne vlade, Austrija.

Povjerenstvo CIVEX imenovalo je **Antje Grotheer (DE/PES)** izvjestiteljicom OR-a za to mišljenje. Prva razmjena gledišta održana je 4. prosinca 2020. u CIVEX-u, a usvajanje mišljenja predviđeno je u povjerenstvu CIVEX 16. veljače 2021. i na plenarnom zasjedanju OR-a 17. ožujka 2021¹⁹.

U skladu s načelom aktivne supsidijarnosti, održan je niz međuinstitucijskih sastanaka s kolegama iz Europske komisije, zastupnicima u Europskom parlamentu i predstavnicima njemačkog predsjedništva Vijećem radi razmjene gledišta i naglašavanja važnosti lokalne i regionalne dimenzije u kontekstu novog pakta kako bi se ex ante utjecalo na zakonodavni postupak.

Izrada mišljenja temelji se na **savjetovanju** s članovima **Stručne skupine za supsidijarnost**, iz kojeg su proizašle dvije procjene. U prvoj od njih navodi se da iako nije bilo zabrinutosti u vezi s usklađenošću s načelima dodjele ili supsidijarnosti, postojala je zabrinutost u pogledu usklađenosti s načelom proporcionalnosti, posebno u pogledu planirane obveze država članica da „imaju uspostavljene nacionalne strategije kojima se osiguravaju dovoljni kapaciteti za provedbu djelotvornog sustava upravljanja azilom i migracijama”²⁰. U drugoj je procjeni²¹ potvrđeno da je „poštovanje načela supsidijarnosti dobro opravdano u raznim dokumentima koji prate prijedlog i u obrazloženju, kao i u uvodnim izjavama. Cilj je razviti zajednička pravila i mjere, koji se mogu osmisliti i utvrditi samo na razini EU-a, kako bi se osiguralo jedinstveno postupanje i raspodjela odgovornosti u zakonodavnoj fazi. Ako ih države članice usvoje pojedinačno, te bi mjere stvorile razlike koje bi spriječile postizanje ciljeva zajedničkih politika”.

Doprinosi partnera iz **Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti (SMN)** u pogledu aspekata supsidijarnosti i proporcionalnosti dokumenta COM(2020) 609 final poslali su [Vlada savezne zemlje Vorarlberg](#), [Parlament savezne zemlje Vorarlberg](#) i [Vlada savezne zemlje Donje Austrije](#)²². Vlada savezne zemlje Vorarlberg poslala je OR-u i zajedničko stajalište austrijskih saveznih zemalja o prijedlozima novog pakta o migracijama i azilu u obliku predložka tablice²³ *koji je Radna skupina za supsidijarnost, proporcionalnost i inicijativu „Činiti manje, ali učinkovitije” predstavila u okviru svojeg Izvješća o Radnoj skupini za supsidijarnost, proporcionalnost i inicijativu „Činiti manje, ali učinkovitije”*²⁴.

Izvjestiteljica je u postupku izrade mišljenja uzela u obzir i procjene stručnjaka i stajališta partnera iz Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti.

¹⁹ U trenutku sastavljanja ovog izvješća.

²⁰ Procjena Johannes Maiera, voditelja Odjela za unutarnje poslove EU-a, Ured koroške regionalne vlade (Austrija), od 3. prosinca 2020.

²¹ Procjena Dore Lo Giudice, stručnjakinje Regionalnog vijeća regije Friuli Venezia Giulia (Italija), od 22. prosinca 2020.

²² 7. siječnja 2021.

²³ [COM/2018/703 final](#).

²⁴ Prilog V., [Report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_en.pdf](#) (europa.eu).

Dodatna savjetovanja Stručne skupine za supsidijarnost

Johannes Maier, voditelj Odjela za unutarnje poslove EU-a, Ured koruške regionalne vlade, Austrija, poslao je 22. lipnja 2020. samoinicijativnu procjenu supsidijarnosti prijedloga Mehanizma za oporavak i otpornost (Com(2020) 408).

2.5.1 Dodatne inicijative

Nisu odabrani dodatni dosjei kako bi zamijenili jednu ili više prioritetnih inicijativa ako se potonje ne ostvare, ne napreduju dovoljno tijekom 2020. ili ih se nakon detaljnijeg pregleda ne bude smatralo dovoljno relevantnima.

3. **Političko upravljanje i alati OR-a za praćenje primjene načela supsidijarnosti**

3.1 Upravljačka skupina za supsidijarnost

Upravljačka skupina za supsidijarnost osnovana je u rujnu 2012. radi uspostave političkog upravljanja aktivnostima praćenja primjene načela supsidijarnosti pri OR-u i jamčenja koordinacije administrativnih i političkih aktivnosti OR-a u pitanjima koja se odnose na supsidijarnost. Nastavila je daljinski upravljati aktivnostima praćenja primjene načela supsidijarnosti tijekom 2020., s obzirom na okolnosti i poteškoće koje je uzrokovala pandemija bolesti COVID-19 (tj. Program rada u području supsidijarnosti tijekom 2020. usvojen je pisanim postupkom jer se sastanak članova Upravljačke skupine za supsidijarnost nije mogao održati). Iako je 2019. bila presudna u osiguravanju da se napredak ostvaren u prethodnoj godini ne izgubi (uključujući u kontekstu novog Europskog parlamenta i Europske komisije), 2020. godinu karakterizirao je usporen početak rada na praćenju primjene načela supsidijarnosti i proporcionalnosti zbog zdravstvene krize uzrokovane bolešću COVID-19. Kašnjenje je nadoknađeno u drugoj polovici godine.

3.2 Stručna skupina za supsidijarnost

U skladu s revidiranom strategijom o supsidijarnosti osnovana je Stručna skupina za supsidijarnost kako bi na temelju stručnog znanja s lokalne i regionalne razine podupirala praćenje primjene načela supsidijarnosti. Članovi te skupine izabrani su iz Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti zbog svoje stručnosti i iskustva u praćenju primjene načela supsidijarnosti.

Priprema programa rada OR-a u području supsidijarnosti, što je jedan od najvažnijih doprinosa Stručne skupine za supsidijarnost, započinje na početku ciklusa praćenja primjene načela supsidijarnosti. Sudjelovanje stručnjaka jamči da će se u program rada OR-a u području supsidijarnosti uvrstiti inicijative koje su posebno relevantne s obzirom na načelo supsidijarnosti i od interesa za regionalne i lokalne vlasti, a kako bi podlijegale temeljitom praćenju primjene načela supsidijarnosti. Doprinos stručnjaka savjetodavnom djelovanju OR-a omogućuje stvaranje poveznica s raspravama o supsidijarnosti u državama članicama, jača uzajamno razumijevanje i približava OR njegovim lokalnim i regionalnim partnerima, a time i potrebama Europljana. Stručna skupina također služi kao mreža „ključnih” kontaktnih točaka OR-a za supsidijarnost u državama članicama. Stoga aktivno sudjelovanje Stručne skupine za supsidijarnost pomaže u stvaranju „kulture supsidijarnosti” u Europi.

Nakon objave Programa rada Europske komisije za 2020. od stručnjaka je zatraženo da 2020. **izvrše predodabir pet inicijativa iz Programa rada Komisije za 2020. u vezi sa supsidijarnošću i proporcionalnošću.** U svojoj analizi **Stručna skupina za supsidijarnost** usredotočila se na potencijalne primjedbe u vezi sa supsidijarnošću i proporcionalnošću te je dodala obrazloženje svojeg odabira. Nakon predodabira inicijativa **Stručna skupina za supsidijarnost sastala se radi rasprave o odabranim inicijativama** i radi dogovora o prioritetnim inicijativama koje će se uključiti u Program rada u području supsidijarnosti tijekom 2020., kao što je prethodno detaljno opisano.

Pojedinačna savjetovanja Stručne skupine za supsidijarnost koja se odnose na prioritetne inicijative u Programu rada u području supsidijarnosti tijekom 2020. navedena su u ovom izvješću u okviru svakog pojedinačnog prioriteta.

3.3 Mreža za praćenje primjene načela supsidijarnosti (SMN)

[Mreža za praćenje primjene načela supsidijarnosti](#) koju je OR pokrenuo 2007. godine omogućuje njegovim partnerima da se uključe u različite razine postupka donošenja odluka u EU-u. To je važna funkcija s obzirom na Ugovor iz Lisabona, koja ističe lokalnu i regionalnu dimenziju supsidijarnosti i kojom se jača uloga OR-a u praćenju primjene načela supsidijarnosti.

Sastav Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti²⁵ (SMN) promijenio se 2020. zbog izlaska Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije, zbog čega je ukupan broj članova na kraju 2020. iznosio 150²⁶. REGPEX, podmreža Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti osmišljena radi podupiranja sudjelovanja regija sa zakonodavnim ovlastima u ranoj fazi zakonodavnog postupka EU-a (sustavu ranog upozoravanja), imao je 76 članova na kraju godine.

REGPEX²⁷, podmreža Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti otvorena za parlamente i vlade regija sa zakonodavnim ovlastima, zabilježila je u 2020. ukupno 18 doprinosa u vezi sa sljedećim komunikacijama Europske komisije:

Tablica 1. – Doprinosi iz REGPEX-a u 2020.

PARTNER IZ REGPEX-a	KOMUNIKACIJA	GODINA	DATUM
Parlament savezne zemlje Baden-Württemberg	640	2019	06.02.2020.
Parlament savezne zemlje Baden-Württemberg	640	2019	06.02.2020.
Vlada savezne zemlje Donje Austrije	80	2020	27.04.2020.
Austrijsko Savezno vijeće (Bundesrat)	80	2020	06.05.2020.
Austrijsko Savezno vijeće (Bundesrat)	80	2020	06.05.2020.
Vlada savezne zemlje Donje Austrije	381	2020	20.05.2020.
Regionalna skupština regije Friuli-Venezia Giulia	440	2020	23.06.2020.
Regionalna skupština regije Friuli-Venezia Giulia	440	2020	23.06.2020.
Vlada savezne zemlje Donje Austrije	80	2020	26.06.2020.

²⁵ Mreža za praćenje primjene načela supsidijarnosti, pokrenuta u travnju 2007., uspostavljena je kako bi olakšala razmjenu informacija između lokalnih i regionalnih vlasti i razine EU-a o raznim dokumentima i zakonodavnim i političkim prijedlozima Europske komisije. Mreža služi kao pristupna točka koja svim svojim partnerima omogućuje ne samo dobivanje informacija nego i izražavanje stajališta.

²⁶ [OR – Partneri iz mreže SMN \(europa.eu\).](#)

²⁷ [Bazi podataka REGPEX-a \(platforme za razmjenu podataka među regionalnim parlamentima\)](#) može se pristupiti putem internetske stranice OR-a o supsidijarnosti i namijenjena je pomaganju regija sa zakonodavnim ovlastima da sudjeluju u sustavu ranog upozoravanja. Pokrenuo ju je OR 2012. godine.

Vlada savezne zemlje Donje Austrije	220	2020	30.06.2020.
Vlada savezne zemlje Donje Austrije	381	2020	14.07.2020.
Vlada savezne zemlje Donje Austrije	299	2020	19.10.2020.
Regionalna zakonodavna skupština regije Emilia Romagna	440	2020	28.10.2020.
Vlada savezne zemlje Gornje Austrije	682	2020	28.10.2020.
Austrijsko Savezno vijeće (Bundesrat)	299	2020	04.11.2020.
Vlada savezne zemlje Donje Austrije	563	2020	13.11.2020.
Vlada savezne zemlje Vorarlberg	609	2020	20.11.2020.
Parlament savezne zemlje Vorarlberg	609	2020	09.12.2020.

Pojedinosti o tim doprinosima, i prijedlozima Komisije na koje se oni odnose, dostupne su na internetskim stranicama OR-a o Mreži za praćenje primjene načela supsidijarnosti²⁸.

Pretraživač REGPEX-a omogućuje odabir prioriteta za praćenje primjene načela supsidijarnosti te razmjenu informacija između partnera pružanjem izravnog pristupa informacijama za analizu supsidijarnosti i poveznica na EurLex, IPEX, mišljenja OR-a i druge doprinose partnera REGPEX-a. Pretraživač ima ključnu ulogu u praćenju inicijativa u okviru sustava ranog upozorenja te se njime potiče razmjena primjera dobre prakse i pristup praćenju primjene načela supsidijarnosti koji je u većoj mjeri koordiniran. OR će u 2021. odlučno nastaviti ulagati napore kako bi potaknuo aktivno sudjelovanje partnera u okviru Mreže u savjetovanjima i aktivnostima u vezi sa supsidijarnošću.

4. Supsidijarnost u mišljenjima OR-a

U skladu s pravilom 55. stavkom 2. Poslovnika²⁹ OR u svojim mišljenjima ocjenjuje u kojoj su mjeri zakonodavni prijedlozi utemeljeni na podijeljenoj nadležnosti usklađeni s načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti.

U 2020. godini OR je usvojio 48 **mišljenja**, od kojih se samo osam odnosilo na zakonodavne prijedloge. Svih osam sadrže ili izravnu procjenu usklađenosti s načelom supsidijarnosti i proporcionalnosti ili konkretne preporuke za poboljšanje usklađenosti s tim načelima. Ukupno se 18 mišljenja bavilo pitanjima supsidijarnosti i proporcionalnosti. Kad je riječ o potpori procjeni usklađenosti s načelom supsidijarnosti i načelom proporcionalnosti na administrativnoj razini, tajništvo zaduženo za supsidijarnost pružilo je administrativnu potporu provođenjem analiza mišljenja podnesenih na plenarnim zasjedanjima OR-a.

Iako je golem broj inicijativa bio nezakonodavan, OR je zadržao svoju predanost provedbi pristupa „aktivne supsidijarnosti” tijekom 2020. Mnoga mišljenja o nezakonodavnim prijedlozima uključivala su i procjenu supsidijarnosti i proporcionalnosti u relevantnom polju politike i konstruktivne preporuke za rješavanje potencijalnih problema.

Na primjer, u mišljenju OR-a o zakonodavnom prijedlogu „[Europski propis o klimi: uspostavljanje okvira za postizanje klimatske neutralnosti](#)” izvjestitelja Juana Manuela Morena Bonille (ES/EPP) ističe se „da se u okviru svih mjera EU-a poštuje načelo o ‚nenanošenju štete’ te da se u skladu s načelom

²⁸ [OR – REGPEX \(europa.eu\)](#). U pogledu tehničkih poboljšanja, doprinosi na platformi Mreže za praćenje primjene načela supsidijarnosti sada uključuju poveznice na Iplex, EUR-Lex, rad Europskog parlamenta i na mišljenja OR-a.

²⁹ Pravilo 55. stavak 2. [Poslovnika OR-a, SL L 65, 5.3.2014., str. 41.](#)

aktivne supsidijarnosti u potpunosti poštuju sve razine vlasti kao partneri, a ne kao dionici, u postupku donošenja odluka na europskoj razini”.

Slično tome, u mišljenju OR-a „[Ojačan Mehanizam Unije za civilnu zaštitu](#)” (izvjestitelj Alberto Cirio (IT/EPP)) iznova se „poziva na znatno jačanje kapaciteta EU-a za odgovor na krizne situacije i katastrofe, uz sudjelovanje nacionalnih, lokalnih i regionalnih struktura za odgovor na hitne situacije te uz poštovanje načela supsidijarnosti iz članka 196. UFEU-a” te OR „upućuje na svoju predanost, izraženu u Rezoluciji o prioritetima Europskog odbora regija za razdoblje 2020. – 2025., zalaganju za „koordinirano djelovanje EU-a i njegovu potporu nacionalnim, regionalnim i lokalnim strukturama za pripravnost na katastrofe kako bi se na prijetnje i krizne situacije u području zdravlja odgovaralo u skladu s načelom supsidijarnosti”.

Još jedan primjer neizravne procjene pitanja u vezi sa supsidijarnošću vidljiv je u mišljenju „[Plan za oporavak Europe od pandemije COVID-a 19: Mehanizam za oporavak i otpornost te Instrument za tehničku potporu](#)” (izvjestitelj Christophe Rouillon (FR/PES)), u kojem se izričito poziva na poštivanje načela supsidijarnosti kako slijedi: „u skladu s načelima supsidijarnosti i partnerstva, plan za oporavak treba pripremiti u bliskoj i strukturiranoj suradnji s lokalnim i regionalnim vlastima s obzirom na to da su reforme i ulaganja koja se podupiru u njihovoj nadležnosti, kako je utvrđeno nacionalnim pravom”.

5. Događanja i aktivnosti povezani sa supsidijarnošću

5.1 Platforma Fit4 Future (F4F)

Prvom plenarnom sastanku [platforme Fit for Future \(F4F\)](#), kojim je predsjedao potpredsjednik Europske komisije za međuinstitucijske odnose i predviđanja Maroš Šefčovič, prisustvovalo je troje članova OR-a: Mark Speich (DE/ EPP), Anne Karjalainen (FI/PES) i Ulrika Landergren (SE/Renew Europe), a održan je 26. studenog 2020. Platforma F4F glavni je instrument [agende za bolju regulativu](#) Europske komisije, čiji je cilj smanjiti nepotrebno administrativno opterećenje za građanstvo i poduzeća te pridonijeti tome da zakonodavstvo EU-a bude otporno na promjene u budućnosti te prikladnije za digitalno doba i za suočavanje s budućim izazovima. Lokalna i regionalna razina vlasti, koja je najbliža građanima, zastupljena je na sastancima platforme F4F u ranim fazama pripreme i evaluacije zakonodavstva EU-a. Štoviše, to je postignuto zahvaljujući radu OR-a u okviru [Radne skupine za supsidijarnost i proporcionalnost](#). Uz 27 predstavnika vlada država članica EU-a, u vladinoj skupini platforme F4F Europski odbor regija zastupaju tri od šest predsjednika povjerenstava OR-a (koji su gore imenovani).

Kao što je istaknuo Mark Speich (DE/EPP), predsjednik OR-ovog povjerenstva CIVEX, na prvom plenarnom sastanku platforme F4F, Radna skupina za supsidijarnost prepoznala je potrebu za uključivanjem lokalne i regionalne razine u osmišljavanje politika EU-a. Kao član prethodne platforme REFIT i nove platforme F4F, OR je neprestano pozivao na aktivni pristup supsidijarnosti kao način da se osigura odgovarajuća dodana vrijednost EU-a u svim fazama razvoja, donošenja i provedbe zakonodavstva EU-a. Speich je naglasio da cilj supsidijarnosti nije manja Europa, već Europa koja funkcionira i stavlja građane na prvo mjesto. Donošenjem odluka što je moguće bliže svojim građanima i davanjem jačeg glasa regijama i gradovima u postupku donošenja odluka u EU-u, njezini zakoni mogu postati učinkovitiji i vidljiviji.

Očekuje se da će platforma raditi na temelju godišnjeg programa rada koji sadrži određene teme koje zaslužuju pozornost iz perspektive pojednostavljenja i smanjenja nepotrebnih troškova.

RegHub 2.0

[Mreža regionalnih središta za ocjenjivanje provedbe politika EU-a](#) (RegHub) proizašla je iz završnog izvješća i preporuka [Radne skupine za supsidijarnost, proporcionalnost i inicijativu „Činiti manje, ali učinkovitije”](#) i uspostavljena je kao dvogodišnji pilot projekt Odlukom Predsjedništva Odbora regija (OR) iz listopada 2018.

U listopadu 2020. OR je odobrio nastavak tog projekta u okviru mreže RegHub 2.0 i primio nove članove, čime se mreža povećala na 46 članova³⁰. Povratne informacije mreže RegHub o provedbi politika EU-a na lokalnoj i regionalnoj razini odražavaju supsidijarnost (proporcionalnost i dodjelu) u sustavu višerazinskog upravljanja EU-a. To se izravno odnosi na koncepte supsidijarnosti, aktivne supsidijarnosti i višerazinskog upravljanja, kao i na percepcije o sposobnosti mreže RegHub da doprinese boljoj integraciji stajališta i iskustava lokalnih i regionalnih vlasti u postupku donošenja politika EU-a.

Glavni ciljevi mreže RegHub su:

- ✓ pružati povratne informacije o provedbi politika EU-a na lokalnoj i regionalnoj razini;
- ✓ osigurati bolju uključenost lokalnih i regionalnih aktera u ranoj fazi donošenja odluka EU-a;
- ✓ usredotočiti se na postojeće politike EU-a i njihovu primjenu na lokalnoj i regionalnoj razini;
- ✓ promicati pojednostavljenje i međuregionalnu razmjenu iskustava u provedbi i daljnjem razvoju politika EU-a.

[Regionalna središta](#)

- ✓ djeluju kao osobe za kontakt s nadležnim institucijama i organizacijama koje su uključene u provedbu politika EU-a;
- ✓ pružaju povratne informacije o provedbi politika EU-a na lokalnoj i regionalnoj razini.

Konkretan je rezultat rada mreže RegHub odluka Europske komisije da toj mreži da važnu ulogu u svojoj novoj platformi Fit for Future i da je uključi kao jednu od podskupina platforme.

Tajništvo mreže RegHub objavilo je u rujnu 2020. svoje [IZVJEŠĆE O PROCJENI: Mreža regionalnih središta za ocjenjivanje provedbe politika EU-a](#).

6. Zaključci i izgledi za budućnost

OR je izrazito predan svojim zadaćama u praćenju primjene načela supsidijarnosti u skladu s Ugovorom iz Lisabona te stoga nastavlja poduzimati napore u cilju jamčenja djelotvorne primjene načela supsidijarnosti te pružanja doprinosa stvaranju kulture supsidijarnosti u EU-u. Također predano radi na provedbi preporuka [Radne skupine za supsidijarnost, proporcionalnost i inicijativu „Činiti manje, ali učinkovitije”](#), u skladu s kojima bi se trebao promicati uključiv i konstruktivan pristup praćenju primjene

³⁰ [new-reghub-2-0-members.pdf \(europa.eu\)](#).

načela supsidijarnosti i proporcionalnosti unutar EU-a i isticati važnost lokalne i regionalne razine u postupku oblikovanja politika u EU-u.

U tom pogledu OR želi nastaviti svoj rad na promicanju provedbe ovih načela i preporuka u 2021. OR i Upravljačka skupina za supsidijarnost nastaviti će razmatrati moguće načine podizanja razine osviještenosti, poboljšanja radnih metoda i povećanja dodane vrijednosti postojećeg okvira OR-a za praćenje primjene načela supsidijarnosti.

S obzirom na to da pristup na temelju „aktivne supsidijarnosti” zahtijeva da se u postupak donošenja odluka u EU-u uključe svi relevantni sudionici, OR će nastaviti s naporima u cilju promicanja partnerskog pristupa među svim sudionicima koji djeluju na razini institucija te na nacionalnoj i podnacionalnoj razini, u skladu s načelom višerazinskog upravljanja.

U Prioritetima OR-a za razdoblje 2020.–2025.³¹ jasno je navedeno da će u 2021. Odbor dati prednost „analizi novih inicijativa za politike EU-a kako bi se osiguralo da one uključuju **teritorijalnu dimenziju** i ispunjavaju **zahtjev za dodanom vrijednošću EU-a**, u skladu s preporukama **Radne skupine za supsidijarnost, proporcionalnost i inicijativu „Činiti manje, ali učinkovitije”** te sa **smjernicama za bolju regulativu**”.

PRIJEDLOG:

Pozivaju se članovi Predsjedništva da prime na znanje ovo godišnje izvješće.

³¹ [Rezolucija Europskog odbora regija – Prioriteti Europskog odbora regija za razdoblje 2020.–2025. – Europa se približava građanima zahvaljujući svojim selima, gradovima i regijama.](#)